

ХУЛОСАИ

комиссияи ташхисии Шӯрои диссертатсионии 6D КОА – 027 дар назди Муассисаи давлатии “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” оид ба диссертатсияи номзадии Юсуфҷонова Дилбар Холиқҷонова дар мавзӯи “Имконоти истифодаи технологияи инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зехнии хонандагони хурдсол”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод гардидааст.

Мавзӯи таҳқиқоти Юсуфҷонова Дилбар Холиқҷонова аҳамияти муҳими илмӣ-назариявӣ ва амалӣ дошта, он дар ҳавасмандии педагогӣ ба ташаккул ва рушд ёфтани муносибатҳои зехнӣ дар чараёни фаъолияти якҷоя бо хонандагон алоқаманд гардидааст, асоснок мегардад. Аксарияти таҳқиқгарон муносибатҳои гуногун ва ҷанбаҳои алоҳидаи ташкили раванди таълиму тарбияро дар марҳилаи ибтидоии таълим мавриди баррасӣ қарор додаанд. Вале дар самти раванди таълим истифода намудани технологияҳои инноватсионӣ бо мақсади рушди фарҳанги зехнии хонандагон асарҳои илмӣ-методӣ кофӣ намебошанд.

Дар асоси назарияҳои илмӣ- педагогӣ олимон моҳиятан кӯшиш намудаанд, ки тасаввуроти дар ҷомеа ҷойдоштаро дар бораи мақсадҳои таҳсилот ва воситаҳои дидактикии расидан ба онҳо тағйир диҳанд. Бо сабаби он ки мақсадҳои таҳсилот ба омилҳои иҷтимоӣ - иқтисодӣ алоқаманд ҳастанд, пас сабабҳои ба ин гуна пажӯҳишҳо рӯй овардани педагогҳоро низ аз он тағйироти иҷтимоӣ ҷустуҷӯӣ кардани технологияи навгонӣ лозим аст, ки дар ҳамон шароити таърихӣ ҷой дошт.

Натиҷаи таҳқиқоти муаллиф нишон медиҳад, ки муҳолифатҳои ба таври объективӣ вучуддошта дар байни талаботи системаи муосири таҳсилот дар технологияҳои инноватсионии таълим дар марҳалаи ибтидоии таълим ва набудани асоси педагогии истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим барои рушди фарҳанги зехнии хонандагон ҷой дорад. Инчунин талаботи муаллимони фаъолияткунанда нисбат ба технологияҳои инноватсионӣ ҳамчун субъектҳои равандҳои педагогӣ ва дар назарияи педагогика набудани ҳамкорӣ байни мафҳуми «технологияи инноватсионӣ» ва мафҳумҳои (категорияҳо) асосии педагогика дар марҳалаи ибтидоии таълим мавқеи асосиро ишғол менамояд.

Асосҳои педагогии истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим дар марҳалаи ибтидоии таҳсилот барои рушди фарҳанги зехнии хонандагон

дарёфт гардида, муаммои рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон омӯхта, хусусиятҳои модели технологияҳои инноватсионии таълим коркард шудааст.

Муаллиф дар асоси омӯзиш ва таҳлили адабиёту рисолаҳои таҳқиқшуда ба хулосае меояд, ки дар шароити ҷумҳурии мо то кунун таҳқиқоти алоҳидаи муаммои мазкур ҳаллу фасли худро бо пуррагӣ наёфтаанд. Дар асоси гуфтаҳои болоӣ метавон ба чунин хулоса омад, ки мавзӯи барои пажӯҳиш интихоб гардида, масъалаи басо муҳими илми педагогика буда, тадқиқи илмии он барои ҳалли муаммоҳои мавҷуда оид ба асосҳои педагогии истифодаи технологияҳои инноватсионӣ ва рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон, маҳакҳо ва нишондиҳандаҳои рушди онҳо муайян гардад, инчунин барои аз рӯи идрок ва ба таври систематикӣ дар ҷараёни таълим истифода намудани онҳо шароит фароҳам оварад, бозёфтҳои тозаи илмиро дастрас менамояд, ки онҳо барои ғани гардонидани назария ва амалияи илми педагогика мусоидат хоҳад кард.

Навгониҳои илмие, ки дар натиҷаи таҳқиқоти гузаронидаи муаллиф ба даст оварда шудаанд, боварибахш ва бозётимод буда, дар нуктаҳои зерин инъикос меёбанд:

- модели технологияҳои инноватсионии таълим барои рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон аз ҷиҳати назариявӣ асоснок ва таҳия гардидааст;

- моҳияти мафҳумҳои «зеҳн» ва «фарҳанги зеҳнӣ» муайян карда шудааст;

- асосҳои педагогии истифода бурдани технологияҳои инноватсионии таълим барои рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон муайян карда шудаанд;

- системаи маҳакҳо ва нишондиҳандаҳои рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон таҳия карда бароварда шудааст;

- шароити педагогии фаъолияти самаранок оид ба истифодаи технологияҳои инноватсионии таълим барои рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон муайян карда бароварда шудаанд.

Аҳамияти амалӣ ва назарии таҳқиқоти диссертатсионии мавриди назар дар он зухур меёбад, ки коркарди асосҳои назариявӣ-илмии мавзӯ чун пойгоҳи назариявӣ ва роҳнамо хизмат менамояд ва дар таҳияи китоби электронӣ, модели графикӣ, маводи дидактикӣ бо мақсади рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон барои дар раванди таълим дар синфҳои ибтидоӣ ҷорӣ намудан, таҳия гардидани тавсияҳои методии рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон барои истифода намудани воситаҳои инноватсионӣ дар раванди таълим, низоми маҳакҳо ва нишондиҳандаҳои рушди фарҳанги зеҳнии хонандагон коркард шудааст. Ин омил дар самаранокии истифодаи технологияи инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳнии хонандагони

хурдсол нақши муҳим мебозад, ки онҳо ба таври зайл дар рисола ишора ёфтаанд: тасаввуроти назариявӣ пиромуни тафриқа ва мушаххас намудани мафҳумҳое аз қабилӣ «технологияҳои инноватсионӣ», «рушди фарҳанги зеҳнӣ» ва «раванди таълим» густариш дода шудаанд; шартҳои тозаии ташкилию педагогии аз лиҳози илмӣ коркардшуда ва озмудашуда оид ба самаранокии истифодаи технологияи инноватсионӣ ва мутобиқгардии омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ ба фаъолияти педагогӣ пешниҳод гардидаанд.

Дар таҳқиқот масоили зерин муаррифӣ гардидаанд: истифодаи технологияи рушди фарҳангии зеҳнии хонандагони хурдсол ва омодагии омӯзгорони навқори синфҳои ибтидоӣ зимни истифодаи технологияи инноватсионии таълим; тавсияҳои илмию методие, ки барои ташаккули самаранокии рушди технологияи инноватсионии фаъолияти фарҳанги зеҳнии хонандагони хурдсол нигаронида шудаанд; таъминоти ташкилию методӣ ва дидактикии марбут бо татбиқи мутобиқшавии бомуваффақияти хусусиятҳои педагогии рушди фарҳанги зеҳнии хонандагони синфҳои ибтидоӣ.

Барои расидан ба ҳадафи ниҳии таҳқиқот муаллиф марҳилаҳои зарурии пажӯҳишро азбар намудааст, ки он дар мантиқ ва мундариҷаи сохтори рисолаи диссертатсионӣ ба таври амиқ инъикос ёфтааст.

Ҷиҳати хубу қобили тавачҷӯхи тадқиқот дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф тавонистааст маҷмуи ташхисҳои самаранокии инкишофи технологияи инноватсионии инкишофи фарҳанги зеҳнии хонандагони хурдсолро коркард ва муқаррар намояд. Таҳлили миқдорӣ ва сифатии натиҷаҳои таҳқиқот дар рисола ба таври саҳеҳ ва мушаххас дар шакли ҷадвалу расмҳо ва диаграмма инъикос ёфтаанд.

Баробари муваффақиятҳо дар рисолаи мазкур, ба назари мо, камбудии зерин ба назар расиданд:

1. Барои аниқтар дарк намудани модели технологияҳои инноватсионии таълим, баъзе мафҳумҳои он бояд шарҳ дода шаванд,
2. Баъзе хусусиятҳои равониву фарҳангии қобилияти зеҳнии хонандагони хурдсол аз ҷиҳати назариявӣ - илмӣ мушаххастар нишон дода шаванд.
3. Дар баъзе саҳифаҳои рисола хатоҳои техникӣ ба назар мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба манфиат ва беҳдошти сифати рисола мебошад.

Бояд гуфт, ки норасоии зикрфта шакли тавсиявӣ дошта, ба мундариҷа ва сатҳу сифати илмии рисола таъсири манфӣ нахоҳад расонд.

Натиҷа, бозёфт, хулоса ва тавсияҳои муаллиф дарку фаҳмиши ҳалли муаммои самаранокии истифодаи технологияи инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳнии хонандагони хурдсол такмил дода, барои самаранок ва муваффақона амалӣ гардидани ин раванд, муқаррар намудани унсурҳо ва дигар паҳлуҳои падидаи мазкур аз ҳар бобат мусоидат менамоянд.

Диссертатсия бо талаботи банди 44 - и Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти №505 ба тасдиқ расидааст, комилан мувофиқ мебошад. Он фарогири масъалаҳоест, ки барои рушди илми педагогика муҳим арзёбӣ мегарданд.

Тадқиқоти диссертатсионӣ аз тарафи муаллиф дар сатҳи савияи матлуб таълиф гардида, мустақилияти ӯ баралоина эҳсос мегардад. Натиҷа ва нуктаҳои навини илмӣ, таҷрибаи чандинсолаи педагогӣ барои ҳимоя пешниҳодгардида саҳми шахсии муаллифи диссертатсия Юсуфҷонова Дилбар Холиқҷоновнаро нишон медиҳанд.

Мавзӯ ва мазмуни тадқиқот бо шиносномаи ихтисоси 13.00.01. - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ), ки аз рӯи он ба Шӯрои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 7-уми декабри соли 2017, таҳти №78 ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошанд. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷаи илмӣ дода мешаванд, ҷавобгӯ мебошад.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 14 дастури мақолаи илмӣ, аз ҷумла 4 мақолаи дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи аз тарафи Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия намуда ба таърифи расонида шуда, ҳамаи онҳо бо мазмун ва мавзӯи рисолаи илмӣ бевосита марбут мебошанд. Дар интишороти зикрғфта натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои муаллиф инъикоси ҳудро ёфтаанд.

Бояд эътироф намуд, ки саҳми шахсии унвонҷӯй дар таҳқиқ ва ба даст овардани натиҷаҳо дар навъҳои гуногуни фаъолият: илмӣ, педагогӣ, ташкилӣ ва методӣ равшану возеҳ зоҳир гардидааст.

Натиҷаҳои ҳосилшуда, ки дар хулосаҳои ҷамъбастии диссертатсия тазаккур ёфтаанд, фарзияи таҳқиқро тасдиқ намуда, ҳалли фасли доираи масъалаҳои онро собит месозанд.

Автореферат рисола дар мутобиқат бо мундариҷаи таҳқиқот таҳия гардида, муҳтавои асосии онро инъикос менамояд. Натиҷаҳои илмие, ки унвонҷӯй ба даст овардааст, мутобиқ ба ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) мебошанд.

Дар таҳқиқоти диссертатсионии Юсуфҷонова Дилбар Холиқҷоновна истифодаи мавод бидуни иқтибос ба муаллиф ё маъхаз мавҷуд набуда, ҳамаи сарчашмаҳои истифодашуда бо ишора ба муаллиф ё маъхаз тавассути иқтибос ба расмият дароварда шудаанд, ки аз риоя гардидани банди 109 – и Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ далолат медиҳад.

Бо назардошти ин диссертатсияи Юсуфҷонова Дилбар Холиқҷонова дар мавзӯи “Имконоти истифодаи технологияи инноватсионии таълим дар рушди фарҳанги зеҳнии хонандагони хурдсол” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) ба ҳимоя тавсия карда мешавад.

Раиси комиссия:

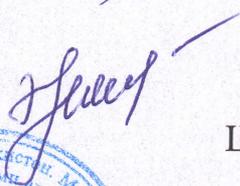
доктори илмҳои педагогӣ, профессор,
аъзои Шӯрои диссертатсионӣ

Исломов О.А.

Аъзоёни комиссия:

номзади илмҳои педагогӣ, дотсент,
аъзои Шӯрои диссертатсионӣ

Шарипов Э.Ш.

номзади илмҳои педагогӣ,
аъзои Шӯрои диссертатсионӣ

Азимова Н.С.

25 апрели соли 2020.